

**Utawala wa Kidemokrasia
Katika Jamii**

Ushiriki wa wananchi katika Serikali za Mitaa

YALIYOMO

Utangulizi

- 1.0. Mtaa
- 1.1. Mkutano wa Wakazi wa Mtaa
- 1.2. Kamati ya Mtaa

- 2.0 Kamati ya Mtaa

- 3.0 Majukumu ya Wajumbe wa Serikali ya Mtaa

- 4.0 Afisa Mtendaji wa Mtaa (MEO)

- 5.0 Wajibu na Haki ya Kila Mwanachama Katika Mtaa

- 6.0 Maana ya Ushiriki na Ushirikishwaji
- 6.1 Umuhimu wa Ushiriki wa Wananchi

- 7.0 Kudhibiti Matumizi ya Rasilimali Katika Serikali za Mtaa

- 8.0 Kuwadhibiti Viongozi wa Serikali za Mtaa

- 9.0 Mipango Shirikishi Katika Ngazi ya Mtaa
- 9.1 Mchakato wa Mipango Shirikishi Katika Serikali ya Mtaa

- 10.0 Usimamizi wa Fedha Ngazi ya Mtaa

Utangulizi

Mwananchi ana wajibu na majukumu yake kuhakikisha kuwa Kiongozi aliyemchagua au kuteuliwa anatimiza wajibu wake ipasavyo katika viwano vinavyokubalika katika eneo la Mtaa kulingana na mipango na makubaliano ya vikao vya kisheria vya mtaa. Kila mwanachama ana wajibu wa kupinga na kukataa kila aina ya uovu katika jamii ikiwemo rushwa, uonevu, wizi, ubadhirifu wa mali za umma na ya watu binafsi.

Wananchi pia wana jukumu la kudai na kupigania haki zao na za wananchi wengine, kutoa malalamiko na kuuliza maswali juu ya mambo mbalimbali yanayoendelea kwenye mtaa kupitia vyombo mbalimbali vya kijamii na kiserikali. Wananchi wanashiriki katika serikali za mitaa kupitia vikao au mikutano mbalimbali ambapo hujadili na kutoa mapendekezo yao kuhusu mipango na matatizo yanayowakabili kwa namna moja au nyingine ili kuweza kupatiwa ufumbuzi na kurahisisha uboreshaji wa huduma za kijamii katika maeneo yao wanamoishi.

Maelezo haya yameandaliwa ili kumhamasisha na kumwezesha mwananchi wa kawaida kushiriki katika shughuli mbalimbali zinazomhusu katika ngazi ya Mtaa. Maelezo haya yanamwonyesha mwananchi wajibu na majukumu aliyonayo kwa jamii yake anapoishi na pia kinampa haki zake za msingi za kushiriki katika mikutano na vikao mbalimbali vya kisheria katika eneo lake.

Maelezo haya ni mfululizo wa kuwataka wananchi washiriki katika shughuli zao katika maeneo yao, ili kuleta maendeleo katika mitaa yetu hapa nchini Tanzania.

1.0. Mtaa

1.1. Mkutano wa wakazi wa mtaa

- Hufanyika kila baada ya miezi miwili
- Kuna vikao 6 kwa mwaka
- Mtaa kama ilivyo kwa Kitongoji sio eneo la utawala bali ni eneo la uratibu tu ambapo mawazo yote hupelekwa kwenye Kata (WDC) na hatimaye Halmashauri ya Mji kwa maamuzi.
- Wajumbe ni wakazi wote wa mtaa ambao wamefikisha umri wa miaka 18
- Afisa Mtendaji wa Mtaa (MEO) ndiye Mtendaji Mkuu wa Mtaa na Katibu wa vikao vyote vya mtaa.

1.2. Kamati ya Mtaa

- Ina wajumbe 6
- Afisa Mtendaji wa mtaa ni katibu wa kamati ya mtaa
- Hujadili na kupitisha hoja zote muhimu za mtaa ikiwemo mapato na matumizi.
- Hupanga na kuhakikisha upitishwaji wa ratiba za vikao vya mkutano wa wakazi na kamati ya mtaa.
- Kamati ya Mtaa kupitia Mkutano wa wakazi wa mtaa inaweza kupendekeza kwa Halmashauri ya Mji ili Afisa Mtendaji wa Mtaa (MEO) aondolewe au achukuliwe hatua na kuwajibishwa.

2.0 Kamati ya Mtaa

- Kuna kamati tatu za Mtaa kisheria
- Kamati ya Fedha, Mipango na Uchumi, Huduma za jamii na shughuli za kujitegemea na Ulinzi na Usalama.
- Mkutano wa wakazi wa mtaa una uwezo wa kuagiza Kamati ya Mtaa kuunda kamati ya muda kwa shughuli maalum au Halmashauri yenyewe inaweza kuunda kukiwa na haja ya kufanya hivyo.

- Idadi ya wajumbe katika kamati inashauriwa wasipungue wajumbe watatu (3) na wasizidi wajumbe watano (5).
- Kamati za kisheria inafaa ziongozwe na mjumbe wa Kamati ya Mtaa.
- Inashauriwa kuwa Mwenyekiti wa Mtaa, asiwe wenyekiti wa kamati mbalimbali ili kutolimbikiza madaraka yote kwa Kamati ya Mtaa.
- Wananchi wa kawaida wanaweza kuwa wajumbe wa kamati au wanaweza kuitwa kutoa ushauri kwenye vikao vya kamati.
- Kazi na majukumu ya kamati ni kuishauri Kamati ya Mtaa juu ya masuala mbalimbali ya Mtaa.
- Kamati zinaweza kukutana mara kwa mara kutunza kumbukumbu na kuendesha vikao kwa kushauriwa na Afisa Mtendaji wa Mtaa (MEO).

3.0 Majukumu ya Wajumbe wa Serikali ya Mtaa

- Huchaguliwa na Mkutano wa wakazi wa Mtaa.
- Wanahusika na upangaji, utekelezaji na utendaji wa shughuli za Mtaa.
- Ni kiungo cha Serikali ya Mtaa na wakazi wa Mtaa.
- Wanawajibika kwa Mkutano wa wakazi wa mtaa.

4.0 Afisa Mtendaji wa Mtaa (MEO)

- Mtendaji wa shughuli zote za Mtaa
- Mtunza wa kumbukumbu zote za Mtaa za vikao vya Mtaa pamoja na mali za Mtaa, rejesta ya wakazi wa Mtaa na barua zote.

- Mwajiriwa wa Halmashauri ya Mji, huwajibika kwa Halmashauri ya Mji na huwajibika pia Serikali ya Mtaa.
- Mshauri Mkuu wa wananchi na ni mhamasishaji wa utekelezaji wa shughuli zote za maendeleo ya Mtaa.
- Mwasilishaji taarifa zote muhimu za Mtaa kwa Afisa Mtendaji wa Kata (WEO).
- Mlinzi wa amani (anaweza kumkamata mtu yeyote anayeonekana kuhatarisha amani katika mtaa wake).
- Msimamizi wa utekelezaji wa sheria ndogo katika mtaa wake.
- Kupanga na kuhakikisha kupitishwa ratiba za vikao vya mkutano wa Kamati ya Mtaa.
- Kwa kushirikiana na Mwenyekiti kuandaa ajenda za vikao mbalimbali.
- Kuandaa taarifa mbalimbali za kamati ya mtaa kwa ajili ya mkutano wa wakazi wa mtaa pamoja na makisio na hesabu za mapato na matumizi.
- Kuwashauri wenyevidi wahusika juu ya taratibu za kuendesha vikao, kufanya maamuzi na kuandika mihutasari ya vikao na kuhifadhi katika daftari.
- Kufanya mawasiliano na ngazi zingine za utawala kwa niaba ya Mtaa.
- Msimamizi wa mapato na kodi za Mtaa.
- Msambazaji wa habari na taarifa mbalimbali kwenye mtaa.
- Kuwa daraja kati ya Mtaa na Asasi zingine kwenye mtaa au nje ya Mtaa kama zahanati,shule, mashirika yasiyo ya kiserikali n.k.
- Mfuatiliaji wa miradi ya Mtaa na kutoa taarira kwenye kamati ya mtaa.
- Mfuatiliaji wa utekelezaji wa maamuzi ya vikao mbalimbali vya Mtaa.
- Muandaaji wa semina na warsha za wakazi kwenye mtaa na viongozi wa Mtaa katika Mtaa.
- Kamati ya Mtaa kupitia Mkutano wa Wakazi wa Mtaa inaweza kupendekeza kwa Halmashauri ya Mji ili Afisa

Mtendaji wa Mtaa (MEO) aondolewe au achukuliwe hatua na kuwajibishwa.

- Hufanya lolote linalofaa koboresha utawala na utendaji wa serikali ya Mtaa.

5.0 Wajibu na Haki ya Kila Mwanachama Katika Mtaa

- Kuhudhuria mikutano yote katika mtaa na kuhakikisha kuwa mikutano inafanyika kila baada ya muda uliopangwa.
- Kulinda mali, rasilimali za umma na kupambana na kila aina ya uovu ikiweomo ubadhirifu, wizi, rushwa na mengineyo.
- Kumwondoa kiongozi au viongozi wasiowajibika kwa kumpigia kura ya hapana.
- Kujenga na kuimarisha mshikamano uliopo katika jamii yake.
- Kushiriki kupanga, kusimamia na kutathimini na kuhoji matokeo ya miradi yote katika mtaa.
- Kushiriki katika kupiga na kupigiwa kura kugombea nafasi za uongozi.
- Kuheshimu kiongozi au viongozi wake.
- Kujua kuhusu mapato na matumizi ya fedha za mtaa.
- Kushiriki katika shughuli zote za kisiasa katika , mtaa .
- Kushirikishwa na kiongozi wake katika shughuli mbalimbali za maendeleo.
- Kujua mipango mbalimbali ya maendeleo inayoendeshwa katika mtaa wake.
- Kuhakikisha kuwa kiongozi wake aliyemchagua anatimiza wajibu wake ipasavyo.
- Kudai haki zake za msingi kutoka kwa kiongozi wake.
- Kuelewa sheria zote zilizopo katika mtaa wake na kuishi kufuatana na sheria hizo.
- Kutambua nafasi yake katika jamii ili aweze kushiriki katika shughuli mbalimbali za maendeleo.

- Kutoa taarifa za vitendo viovu kama rushwa, ubadhirifu na wizi katika ngazi husika kama polisi, Afisa Mtendaji wa Mtaa.

6.0 Maana ya Ushiriki na Ushirikishwaji

Ni kuhusishwa kwa wananchi katika upangaji na utekelezaji wa mipano mbalimbali ya maendeleo katika mtaa. Vilevile kushiriki katika kuibua miradi na vipaumbele mbalimbali vya maendeleo na kutambua matatizo na kuibua mikakati ya utekelezaji katika ngazi ya mtaa. Fursa anazopata mwananchi zinaweza kuwa za kisiasa na kitendaji. Kisiasa kushiriki katika maamuzi na kiutendaji, kushiriki kutekeleza yale yote yaliyoamriwa na wananchi wenyewe kwa kushirikiana na viongozi wao.

Swala la kushiriki na kushirikishwa katika mitaa ni la lazima kwani fedha za umma zimeanza kwenda katika ngazi za mitaa kwa mfano fedha za elimu ya msingi MEM, fedha kwa sjili ya elimu ya sekondari yaani MMES na fedha kwa ajili ya maendeleo ya jamii yaani TASAF na miradi mingine ya afya, kilimo n.k.

6.1. Umuhimu wa ushiriki wa wananchi

- Kuiwezesha serikali kuu na serikali za mitaa kutoa huduma muhimu kwa watu wengi na kwa gharama nafuu kutokana na nguvukazi na michango ya wananchi.
- Kuwezesha wananchi kufikia malengo ya maendeleo kwa ufanisi na haraka zaidi bila migongano wala kulazimishwa.
- Kuwawezesha wananchi kujenga msingi wa kujitegemea na maendeleo endelevu.
- Kuwawezesha wananchi kujua nafasi yao katika jamii na kutambua ushirikishwaji kama njia ya kuwapatia demokrasia.

- Kuwawezesha wananchi kutambua matatizo yanayowazunguka na kuweza kuyatatua kwa kutumia nguvu zao wenyewe.
- Kuwawezesha wananchi kujivunia na kumiliki maendeleo yao wenyewe kwa kushirikiana na serikali.

7.0 Kudhibiti Matumizi ya Rasilimali Katika Serikali za Mtaa

Wananchi wanaweza kushiriki kudhibiti matumizi ya rasilimali za mtaa kwa:-

- Kupitia vikao mbalimbali kama viongozi na wananchi wa kawaida.
- Kuhoji utendaji wa viongozi wao kupitia vikao mbalimbali.
- Kwa kuwataka viongozi wao kuwa wawazi juu ya mapato na matumiai na katika kuamua juu ya rasilimali mbalimbali za mtaa.

8.0 Kuwadhhibiti Viongozi wa Serikali za Mtaa

Wananchi wanaweza kuwadhhibiti viongozi wao kwa

- Kutochagua viongozi wasio waadilifu na kuchagua viongozi waadilifu.
- Kuwaondoa madarakani viongozi wasio waadilifu kwa njia ya vikao halali kabla ya uchaguzi.
- Kuhoji utendaji wa viongozi wao katika vikao mbalimbali vya kisheria wao wenyewe au kupitia wawakilishi wao.
- Kuhakikisha kuwa kuna uwazi katika uendeshaji wa shughuli za serikali ya mtaa.

9.0 Mipango Shirikishi Katika Ngazi ya Mtaa

9.1 Michakato wa mpango shirikishi katika serikali za mitaa

Serikali imeweka hatua Tisa za kufuata ili kuweza kupata mipango shirikishi, kila hatua inaonyesha nini kifanyike na nani afanye kama inavyoonyeshwa hapa chini kwenye jedwali.

HATUA	MHUSIKA NA KITENDO
Hatua ya Kwanza	Wizara husika hutoa taarifa kwa Halmashauri juu ya kiasi cha fedha kitakachotolewa kwa mwaka wa fedha husika
Hatua ya Pili	Halmashauri inatoa taarifa kwa Kata kuhusu kiasi cha ruzuku watakachopata kwa kila mtaa kama mchano wa kutekeleza mipango ya maendeleo.
Hatua ya tatu	Serikali za mitaa wanaandaa mipango yao kwa kutumia vikao mbalimbali kwa kuzingatia kiasi cha fedha toka Halmashauri pamoja na michango ya wadau wengine.
Hatua ya Nne	Kamati ya Maendeleo ya Kata (KMK) inapitia mipango ya awali ya mitaa na kuainisha miradi inayohusu kata nzima na kugawa fedha.
Hatua ya Tano	Mkutano wa wakazi wa Mtaa hujadili Mipango kama ilivyoboreshwa na Kata
Hatua ya Sita	Halmashauri husika inaandaa mpango wake kwa kuzingatia mipango ya mitaa, hupitiwa na Kamati ya Ushauri ya Mkoa (RCC) baadaye Baraza la Madiwani hupitisha.
Hatua ya Saba	Halmashauri inawasilisha mpango wake Wizarani kwa kupatiwa fedha za utekelezaji.
Hatua ya Nane	Wizara ya Fedha inapitia mipango na kutoa fedha kwa halmashauri husika.
Hatua ya Tisa	Halmashauri husika inatoa taarifa kwa Kata, na Mitaa kuhusu kiasi cha fedha kilichopatikana ili utekelezaji wa miradi uanze.

10.0 Usimamizi wa Fedha Ngazi ya Mtaa

Katika maelezo ya awali tumeeleza jinsi ambavyo seriklai za mitaa zilivyo na majukumu ya kupanga mipango ili kuwaletea wananchi maendeleo katika sehemu zao. Katika sehemu hii tunasisitiza jinsi ambavyo Serikali za mitaa zilivyo na wajibu wa kuandaa bajeti, kutunza fedha na kutoa taarifa ya mapato na matumizi ya fedha kila kipindi cha mwaka wa fedha kinapoisha katika vikao husika na kubandika kwenye mbao za matamgazo taarifa zote zinazohuzu fedha za mtaa.